

ЁШЛАР ОРАСИДА ЭКСТРЕМИЗМ ВА РАДИКАЛИЗМНИ ТАРҚАЛИШИНING ОЛДИНИ ОЛИШГА ҚАРАТИЛГАН ЧОРА-ТАДБИРЛАРНИ КУЧАЙТИРИШНИING ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ!

Файзуллаев Дилшод Одилбекович

Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси

Тезкор қидирув фаолияти кафедраси ўқитувчиси, майор

E-mail: fayzullayevdilshod9090@gmail.com

<https://www.doi.org/10.5281/zenodo.10602872>

ARTICLE INFO

Received: 23th January 2024

Accepted: 30th January 2024

Online: 31th January 2024

KEY WORDS

Экстремизм, радикализм, ёшлар, қарши курашиш, олдини олиш, бартараф этиш, жавобгарлик чоралари, жазо, давлат ва ҳуқуқ-тартибот органлари томонидан амалга оширилиб келинаётган маъмурий-ҳуқуқий, жиноий ислохотлар, Конституциявий асослари, қонун устуворлиги, инсон қадр, инсон манфаатлари, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш, ижтимоий-сиёсий ҳуқуқлар, эркинлик, кафолат, қонун ҳужжатлари, жамият.

ABSTRACT

Мақолада экстремизм ва радикализм тушунчаси унинг таркиби, келиб чиқиши, сабаб ва шарт-шароитлари таҳлил қилинган, экстремизм ва радикализмнинг олдини олиш ҳамда ёшлар орасида тарқалишининг олдини олиш ва унга қарши курашиш бўйича таклиф ва тавсиялар билдирилган.

КИРИШ

Бугунга кунга келиб, экстремизм дунёвий кўринишдаги хавф-хатарга айланиб бораётганлиги сабабли, халқаро экстремизм келтириб чиқараётган хавф-хатар фуқаролараро ва миллатлараро тотувликни бузишга бўлаётган уринишларда намоён бўлаётганлиги юзасидан Ўзбекистон Республикаси биринчи Президенти И.А.Каримов таъбири билан айтганда “Бугунги кунда дунёда содир бўлаётган воқеаларни холисона баҳолар эканмиз, кескинлик ва хавф-хатарларнинг тобора ўсиб, геосиёсий қарама-қаршилиқлар, ўз таъсир доирасини кенгайтиришга қаратилган курашнинг кучайиб бораётгани, радикализм, терроризм ва экстремизм каби таҳдидлар бизни ташвишга

солмасдан кўймайди” деган фикрларини мисол қилиб олсак бўлади¹, ушбу масаланинг нечоғлик долзарб эканлигини кўрсатмоқда. Шу боисдан айнан мазкур ва юқорида таъкидланган бир қатор ҳолатлар ушбу муаммони илмий-амалий нуқтаи-назардан ўрганиб, тегишли таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқишни талаб этади.

Долзарблиги: глобаллашув ва турли таҳдид ва можароларнинг кучайиши даврида табиий ва техноген офатлар, жумладан жиноятчиликнинг ошиб кетиши, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар фаолиятини такомиллаштиришда алоҳида ўрин тутади. Хусусан, ички ишлар органлари тезкор-қидирув фаолиятини ислоҳ қилишга давлат даражасида алоҳида эътибор қаратилиб, Президентимиз Ш.М.Мирзиёев раҳбарлигида сўнгги етти йилда мамлакатимизда жадал маъмурий-ҳуқуқий ислохотлар, жумладан ички ишлар органлари фаолиятини такомиллаштиришга қаратилган салмоқли ишлар амалга оширилди ва улар давом этмоқда.

Муаммонинг баёни: Бугунги кунда ички ишлар органларининг ёшлар орасида экстремизм ва радикализмнинг барвақт ва дастлабки олдини олиш, жамоат тартибини сақлаш борасидаги саъй-ҳаракатлари аниқ тақсимланган ҳолда, уларнинг функция, вазифалари мазмун-моҳияти қайта кўриб чиқилди ҳамда мамлакатда жамоат тартибини сақлаш, фуқаролар хавфсизлигини таъминлашнинг мутлақо янги механизмлари яратилмоқда.

Ушбу мақолада биз янги таҳрирда қабул қилинган Конституциямизнинг фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш, уларнинг тинч-осойишта ҳаёти ва уларнинг хавфсизлиги кафолатлари тўғрисидаги нормалари талабларидан келиб чиқиб, ички ишлар органлари тизимида амалга оширилаётган маъмурий-ҳуқуқий ислохотлар масаласини кўриб чиқамиз ва улар фаолиятини такомиллаштиришга қаратилган айрим ҳуқуқий ҳужжатларни таҳлил қиламиз.

Тадқиқот мақсади: ички ишлар органларининг экстремизм ва радикализмга қарши курашиш фаолияти, ушбу соҳада амалга оширилаётган ислохотларнинг мазмуни ва моҳиятини илмий таҳлил қилиш, уларни амалга ошириш натижаларини баҳолаш, белгиланган вазифаларнинг мазмун-моҳияти ва амалий ижроси билан боғлиқ муҳим масалаларни ўрганиш, шунингдек, ушбу фаолиятнинг ташкилий-ҳуқуқий ва тактик асосларини такомиллаштириш бўйича таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқиш.

Тадқиқот усуллари: ички ишлар органлари фаолиятидаги маъмурий-ҳуқуқий ислохотларнинг мазмуни ва моҳиятини илмий таҳлил қилиш, уларни амалга ошириш натижаларини баҳолаш, белгиланган вазифаларнинг мазмун-моҳияти ва амалий ижроси билан боғлиқ муҳим масалаларни ўрганиш, шунингдек, ушбу фаолиятнинг ташкилий-ҳуқуқий ва тактик асосларини такомиллаштириш бўйича таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқиш.

Дунёдаги йирик илмий-амалий тадқиқот марказлари томонидан ўтказилган тадқиқот натижалари шуни кўрсатмоқдаки, аксарият ҳолларда экстремистик фаолият минтақавий ва халқаро жиной алоқаларга эгаллиги кузатилган. Статистик

¹ Ашуров, О. У. (2022). Интернет орқали ёшлар орасида экстремистик ғоялар тарқалишининг салбий оқибатлари!. *JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH*, 5(4), 240-247.

маълумотларнинг кўрсатишича, экстремистик ташкилотлар 2020 йилга келиб, 2000 йилга қараганда 3 баробар кўп халқаро алоқаларга эга бўлган ва уларда янада йирикрок молиявий ресурслар тўпланган². Шу боис, халқаро хусусиятга эга экстремистик ташкилотлар ҳамда уларнинг фаолиятида иштирок этган шахсларни учун жавобгарликни оғирлаштирувчи жиноий-хукукий нормаларни тартибга солиш ва у билан боғлиқ қонунчилик нормаларини такомиллаштириш экстремизмга қарши курашиш сиёсатининг ўта муҳим йўналиши сифатида қаралмоқда. Хозирги кунда амалдаги жиноят қонунчилигида экстремизмга қарши кураш чораларини белгиловчи нормаларни назарда тутмайди. Бу эса келгусида экстремизмга қарши курашга қаратилган жиноят қонунчилигининг махсус нормаларини такомиллаштириш ва оптималлаштиришни талаб этади³.

Экстремизм тушунчасини жиноий хатти-ҳаракатнинг муайян кўриниши сифатида юридик жиҳатдан квалификация қилиш заруратидан ташқари, тарихий илдизларини, юзага келишининг ижтимоий – психологик сабаб ва оқибатларини ўрганиш, ниҳоят, сиёсий жиҳатдан таҳлил қилиш эҳтиёжи туғилмоқда. Шу сабабли биз экстремизм тушунчасининг маъно-мазмунини ёритиб ўтишимиз мақсадга мувофиқ бўлади.

Экстремизм (лотинча-“ақл бовар қилмас даражада», “хаддан ошиш”) жамиятда қабул қилинган қонун-қоидаларга зид радикал қарашлар ва ҳаракатларни англатади. Уларга диний тус бериш эса, диний экстремизмга олиб келади. Ўзбекистон Республикасининг 2018 йилда қабул қилинган “Экстремизмга қарши курашиш» тўғрисидаги қонунда экстремизмга шундай таъриф берилган “Ижтимоий-сиёсий вазиятни беқарорлаштиришга, Ўзбекистон Республикасининг конституциявий тузумини зўрлик билан ўзгартиришга, ҳокимиятни зўрлик ишлатиб эгаллашга ва унинг ваколатларини ўзлаштириб олишга, миллий, ирқий, этник ёки диний адоват кўзғатишга қаратилган ҳаракатларнинг ашаддий шакллари ифодасидир”⁴. Шу сабабли, ушбу қонундаги экстремистик ғоянинг асл моҳиятини, келиб чиқиш сабабларини ва фуқароларнинг ақидапараст ғоялар таъсири остига тушиб қолиш сабабларини ўрганиб чиқиш зарур.

Экстремистик фаолият – қуйидагилар:

- Ўзбекистон Республикасининг Конституциявий тузumi асосларини зўрлик билан ўзгартиришга, ҳудудий яхлитлиги ва суверенитетини бузишга;
- ҳокимиятни ваколатларини эгаллашга ёки ўзлаштиришга;
- қонунга хилоф қуролли тузилмалар ёки уларда иштирок этишга;
- террорчилик фаолиятини амалга оширишга;
- зўрлик ёки зўрлик ишлатишга ошқора даъват қилиш билан боғлиқ ҳолда миллий, ирқий, этник ёки диний адоват кўзғатишга;
- жамоат хавфсизлиги ва жамоат тартибига таҳдид солувчи материалларни тайёрлаш, сақлаш, тарқатиш ва намойиш этишга, шунингдек, экстремистик ташкилотларнинг

² Ашуров, О. (2024). Фирибгарлик жиноятини аниқлаш ва фош этишнинг назарий тушунчалари!. *Евразийский журнал права, финансов и прикладных наук*, 4(1), 61-69.

³ Ашуров, О. (2023). Вояга етмаганларга нисбатан жиноий зўравонликларнинг профилактикасини такомиллаштириш!. *Евразийский журнал права, финансов и прикладных наук*, 3(Special Issue), 128-132.

⁴ 2018 йил 30 июль кундаги “Экстремизмга қарши кураш тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси қонуни // Тошкент - 2018. – 30 июль.

атрибутиларини ёки рамзий белгиларини тайёрлаш, сақлаш, тарқатиш ва намойиш этишга;

- бирор-бир ижтимоий гуруҳга нисбатан сиёсий, мафкуравий, ирқий, миллий, этник ёки диний адоват ёхуд душманлик сабабли оммавий тартибсизликларни амалга ошириш учун ошкора даъват қилишга қаратилган ҳаракатларни режалаштиришга, ташкил этишга, ёки содир этишга доир фаолиятда кўрсатиб ўтилган[3]. Шу сабабли бугунги долзарб замоннинг асосий муаммоларидан бири сифатида экстремизмни кўрсатиб ўтсак мақсадга мувофиқ бўлар эди.

Мамлакатимиз Президенти Ш.М.Мирзиёев таъкидлаганидек “Диний экстремизм, терроризм, гиёҳвандлик, одам савдоси, ноқонуний миграция, оммавий маданият каби хавф-хатарлар кучайиб, одамзот асрлар давомида амал қилиб келган эътиқодлар, оилавий қадриятларга путур етказмоқда. Мана шундай ва бошқа кўплаб таҳдидлар инсоният ҳаётида жиддий муаммоларни келтириб чиқараётгани айтиш ҳақиқат ва буни ҳеч ким инкор этолмайди”⁵.

Шу маънода, ҳозирги кунда экстремизм умумбашарий хавфга айланиб бормоқда. Экстремизмни жиноий хатти-ҳаракатнинг муайян кўриниши сифатида юридик жиҳатдан таснифлаш заруратидан ташқари, тарихий илдизларини, юзага келишининг ижтимоий-психологик сабаб ва оқибатларини ўрганиш, ниҳоят, сиёсий жиҳатдан таҳлил қилиш эҳтиёжи туғилмоқда.

Экстремизм мураккаб ва хавфли бўлган ҳолатларни ўз ичига қамраб олади, ҳамда давлат ва жамият олдида катта хавфни юзага келтириб, одамларда ёвузлик ва қўрқув ҳамда давлат ва ҳукук-тартибот органларига ишончсизлик ҳиссиётини пайдо қилади

Ушбу фикримизни тасдиқлаш учун экстремизмга хориж давлатларининг таниқли олим ҳамда сиёсатчилари томонидан берилган бир нечта таърифни келтириб ўтайлик. “Экстремизмга қарши курашиш давлат томонидан жиддий қарорлар қабул қилинишини талаб этади” (Б.В. Волженкин, Россия); “Замонавий экстремизм илмий технологияларнинг тез ривожланиши ва глобал микёсдаги технологик тизимлар ва тармоқларнинг пайдо бўлиши билан боғлиқ” (В.Шестаков, Россия); Швециялик мутахассис В. Кафтан “Замонавий экстремизм алоҳида шаклда уюшган зўравонлик, ҳарбий-сиёсий мақсадлари, воситалари, усуллари ва таъсир ўтказиш натижаларига кўра уруш олиб боришнинг шаклларида бири сифатида ижтимоий курашнинг бир тури ҳисобланиб, ўта тажовузкор, уюшган, мафкуравий тайёргарликдан ўтган субъектларнинг акселижтимоий фаолиятини ўзида акс эттиради”⁶; Россиялик тадқиқотчи Ф.Муфтахованинг фикричи “Замонавий экстремизм ўзаро боғлиқ учта қиррага эга эканини таъкидлаб, уларга доктринал, ташкилий ва фаолиятга оидлигини, мазкур қирраларнинг ҳар бири узига хосдир. Аникроги, замонавий экстремизмнинг бош сабаблари глобаллашув жараёнларининг айрим индивидлар учун доим ҳам адолатли эмаслиги, мамлакатлар тараккиётига тафовут, цивилизациялараро зиддиятлар билан

⁵ Ш.М. Мирзиёев. “Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз”. Тошкент. “Ўзбекистон”. 2017 й. 505 бет.

⁶ Ашуров, О., & Искандаров, Н. (2023). Жазони ижро этиш муассасалари тезкор бўлинмалари ва ҳудудий ички ишлар органлари тезкор бўлинмаларининг ҳамкорлигини ривожлантириш!. *Евразийский журнал технологий и инноваций*, 2(1 Part 2), 217-221.

богликлигини таъкидлаб ўтган⁷. Юкорида курсатиб утилган олимларнинг экстремизм билан боғлиқ фикрларида деярли фарқ йўқ. Чунки уларнинг барчасининг мақсади экстремизм тушунчасини кенг ёритиб бериб, жамият, давлат ва ҳуқук-тартибот органлари томонидан экстремизмга қарши курашишликни юкори даражага олиб чиқишликни уз олдиларига мақсад қилиб қуйганлар.

Хозирги вақтда экстремизм ва радикализм тушунчаси жуда кенг тармоқ ёзиб кетаётганлиги кўриш мумкинлиги, экстремизм тушунчасини фақатгина ислом дини билан боғламаслик керак, сабаби эса бугунги кунда экстремизм барча динлар орасида учрамоқда, жумладан католик черковининг эркин фикр юритувчи, ҳукмрон феодал-католик черкови ақидаларини рад этувчи кишилар-папа ҳокимияти душманларини таъқиб қилиш учун 13 асрда тузилган ва минглаб одамларнинг қурбон бўлишига олиб келган инквизиция сифатида баҳолайди⁸. Шу боис, экстремизмни муайян дин билан боғлаш мутлақо асоссиздир. Экстремизм, фундаментализм, сепаратизм ва радикализмнинг мазмун-моҳиятини таҳлил этиш шуни кўрсатадики, 20 асрнинг иккинчи ярмида халқаро миқёсда ўзини баралла намоён этаётган хатарли воқеликлардан бири, шубҳасиз, диний экстремизм ва ундан озиқланаётган ҳамда диний ширлар билан ниқобланган терроризмдир.

Экстремизм муайян шароитда, бирон-бир ғоя ёки тамойилга қатъий ишонч ва уни мутлақлаштириш асосида шаклланган қоида ва тартибларни, бошқа шароит, ҳолат, вазифани ҳисобга олмаган ҳолда, кўр-кўрона қўллашга уриниш. Яъни, диний экстремизм диндаги муайян ақида ёки қоидаларни, ўринли ёки ўринсизлигидан қатъий назар, кўр-кўрона қўллаш ва мутлақлаштиришга интилишдир⁹. Экстремизм барча динларда турли мазҳаб ва йўналишлар орасида кескинлик, низо ва тўқнашувлар келиб чиқишига сабабчи бўлган. Экстремистик гуруҳлар ҳақиқатни тушунтириш, ишонтириш каби усуллар орқали тарғиб этишни тан олмайди. Улар ўз ғоялари бидъатлари, ғайриинсоний бўлишига қарамасдан, бошқаларга нисбатан ўта жохил ва мурасасиз муносабатда бўладилар. Ўзини шак-шубҳасиз ҳақ деб билиш, ҳақиқатни фақат мен биламан деган қарашга асосланган манманлик эса зўравонликни юзага келтиради. Яъни диний экстремизмни юзага келишига сабаб бўлади¹⁰.

Экстремистик оқимларнинг ғаразли мақсадларга асосланган ғояларидан шу нарса маъм бўладика, барча исломий диний-экстремистик ҳаракатлар ўз олдида тинч-осойишта давлатда мураккаб ижтимоий-иктисодий, сиёсий, маънавий-маърифий вазиятни инқирозга келтириш йўли билан ҳокимиятни эгаллаш ва ўз бошқарувини

⁷ Ашуров, О. У. (2023). Хотин-қизлар ва болалар ҳуқуқлари, эркинликлари ҳамда қонуний манфаатларини ишончли ҳимоя қилиш тизимини такомиллаштириш. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 25(2), 49-53.

⁸ Masharipov, T. (2022). КОРРУПЦИЯ БИЛАН БОҒЛИҚ ЖИНОЯТЛАРНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ БЎЙИЧА ЎТКАЗИЛАДИГАН ТЕЗКОР-ҚИДИРУВ ТАДБИРЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ. *Science and innovation*, 1(С7), 295-302.

⁹ Ашуров, О., & Назирхўжаев, О. (2023). Ички ишлар органлари томонидан қасддан одам ўлдириш жиноятларини фош этишда тезкор-қидирув тадбирларини ўтказиш самарадорлигини оширишнинг ижобий омиллари. *Евразийский журнал технологий и инноваций*, 2(1 Part 2), 205-209.

¹⁰ Асрақулов, М. М., & Машарипов, Т. Э. (2022). ЁШЛАР–КЕЛАЖАК БУНЁДКОРИ. *Journal of new century innovations*, 18(5), 293-300.

ўрнатиш мақсадини қўяди. Аммо унга эришишда ҳар бир экстремистик ҳаракат, ташкилотда ўзига хос йўл ва услублардан фойдаланиб келади.

Мамлакатимиз мустақилликка эришган дастлабки даврларда яширин тартибда фаолият кўрсатган экстремистик оқим ва ташкилотларнинг асосий фаолият усуллари қуйидагилардан иборат бўлган:

- ўз ғояларини яширин тарғиб қилиш, кишилар онгига радикал исломий тушунчаларни сингдириш;
- амалдаги конституцион тузумни кескин қоралаш ва унга қарши жиходга бошлаш;
- мамлакатдаги расмий диний тузилмаларни обрўсизлантириш;
- яширин гуруҳлар тузиш ва унинг аъзоларини махсус тайёргарликдан ўтказиш;
- ўз тарафдорлари сафига давлат ва ҳукумат идоралари аъзоларини жалб қилиш;
- хотин-қизлардан иборат ячейкаларни кучайтириш;
- террор воситаларидан самарали фодаланиш кабилардир.

Бугунги кунда экстремистик оқим ва ташкилотларнинг таъсири остига тушиб қолган фуқароларимизни тўғри йўлга қайтариш ҳамда ижобий турмуш-тарзини давом эттиришларини таъминлаш мақсадида ташкилий тадбирларни фақатгина ҳуқуқ-тартибот органлари томонидан амалга оширилиб келинаётганлиги сабабли ушбу йўналишдаги меҳнатларимиз ўз самарасини жудаям кам фоизларда натижа бераётганлиги сабабли ушбу экстремизмга қарши тарғибот ва ташвиқот ишларимизни фақатгина ҳуқуқ-тартибот органлари доирасида амалга оширмасдан жамоатчилик вакиллари, маҳалла, қўни-қўшни ҳамда мусулмонлар идораси вакиллари билан биргаликда амалга оширган тақдирдагина юксак натижаларга эришиб, экстремизм ва радикализм ғоялари тарғиботини кенг қулоч ёзмасдан томирини кесган бўламиз.

ХУЛОСА

Хулоса ўрнида шуни айтиб ўтишимиз лозимки, бугунги кунда мустақил давлатчилигимизнинг келажаги бўлмиш, ёшларимиз орасида экстремистик ғояларни тарқалишини олдини олиш, балки келажак авлодимизнинг тинч ва осуда хаёт кечиришларини таъминлаб, Президентимиз Ш.М.Мирзиёев таъбири билан айтганда янги уйғониш яъни учинчи Ренессансни, Янги Ўзбекистонни обрў-эътиборини тез фурсатларда юксак даражаларга кўтарилиб, жаҳон минбарларида юқори ўринларда кўришга муваффақ бўлар эдик. Шу сабабли ушбу жараёнларда фуқароларимизнинг айниқса ёшларимизнинг маънавий-маърифий сифатлари, ижтимоий-сиёсий хусусиятларини ривожлантириш катта аҳамият касб этади.

References:

1. Ашуров, О. У. (2022). Интернет орқали ёшлар орасида экстремистик ғоялар тарқалишининг салбий оқибатлари!. *JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH*, 5(4), 240-247.
2. Ашуров, О. (2024). Фирибгарлик жиноятини аниқлаш ва фoш этишнинг назарий тушунчалари!. *Евразийский журнал права, финансов и прикладных наук*, 4(1), 61-69.

3. Ашуров, О. (2023). Вояга етмаганларга нисбатан жиноий зўравонликларнинг профилактикасини такомиллаштириш!. *Евразийский журнал права, финансов и прикладных наук*, 3(Special Issue), 128-132.
4. 2018 йил 30 июль кундаги “Экстремизмга карши кураш тўғрисида” ги Ўзбекистон Республикаси қонуни // Тошкент - 2018. – 30 июль.
5. Ш.М. Мирзиёев. “Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз”. Тошкент. “Ўзбекистон”. 2017 й. 505 бет.
6. Ашуров, О., & Искандаров, Н. (2023). Жазони ижро этиш муассасалари тезкор бўлинмалари ва худудий ички ишлар органлари тезкор бўлинмаларининг ҳамкорлигини ривожлантириш!. *Евразийский журнал технологий и инноваций*, 2(1 Part 2), 217-221.
7. Ашуров, О. У. (2023). Хотин-қизлар ва болалар ҳуқуқлари, эркинликлари ҳамда қонуний манфаатларини ишончли ҳимоя қилиш тизимини такомиллаштириш. *Образование наука и инновационные идеи в мире*, 25(2), 49-53.
8. Masharipov, T. (2022). Коррупция билан боғлиқ жиноятларнинг олдини олиш бўйича ўтказиладиган тезкор-қидирув тадбирларини ташкил этиш. *Science and innovation*, 1(C7), 295-302.
9. Ашуров, О., & Назирхўжаев, О. (2023). Ички ишлар органлари томонидан қасддан одам ўлдириш жиноятларини фош этишда тезкор-қидирув тадбирларини ўтказиш самарадорлигини оширишнинг ижобий омиллари. *Евразийский журнал технологий и инноваций*, 2(1 Part 2), 205-209.
10. Асрақулов, М. М., & Машарипов, Т. Э. (2022). ЁШЛАР–КЕЛАЖАК БУНЁДКОРИ. *Journal of new century innovations*, 18(5), 293-300.